

Eirozonas finanšu ministru padomes kā jauna aģenta nozīme Latvijas eiropeizācijas procesā

Kārlis Bukovskis

Rīgas Stradiņa universitāte, doktora studiju programma "Politikas zinātne"

Ievads. Latvijai pievienojoties Eirozonai no 2014. gada 1. janvāra, Latvija iegūtu arī jaunu pārstāvības veidu Eiropas Savienības (turpmāk – ES) lēmumu pieņemšanas procesā. Latvijas finanšu ministrs kļuvis par regulāru balsstiesīgu dalībnieku Eirozonas finanšu ministru padomē jeb tā dēvētajā Eirogrupā. Gaidāmā Eirozonas kā ES integrācijas kodola kontekstā lēmumu pieņemšanas process Eirogrupā kļuvis arvien nozīmīgāks faktors ne tikai Eirozonas valstīs, bet arī visā Eiropas Savienībā. Šis politiskais lēmumu pieņemšanas formāts, par kura aktīvu dalībnieci kļuva arī Latvija, palielinātu mazās valsts nozīmi visas Eiropas Savienības un pat globālā mērogā. Vienlaicīgi gan ir jāņem vērā arī tiesiskās un nerakstītās normas, kas Latvijas finanšu ministrijai, politiķiem, kā arī Latvijas finanšu sistēmai kopumā būs jāņem vērā tās darbībā.

Darba mērķis. Aplūkot potenciālo Eirogrupas lēmumu pieņemšanas procesa formālo un neformālo ietekmi uz Latvijas finanšu sistēmā iesaistītajiem spēlētājiem. Darba ievaros lielākā teorētiskā nozīme tika pievērsta tieši eiropeizācijas procesam un Eirogrupas un tās prezidentu kā eiropeizācijas aģentu lomai.

Materiāls un metodes. Pētījumā izmantotie materiāli dalās divās daļās. Pirmie ir oficiālie tiesību akti, un otrie ir publikācijas, analīzes un intervijās paustie vērtējumi par Eirogrupas darbību. Starp izmantotajiem oficiālajiem tiesību aktiem ir Lisabonas līgums un Eiropas Savienības Padomes reglaments. Ņemot vērā, ka Eirogrupas ikmēneša tikšanās ir neformālas un vērstas uz pozīciju koordinēšanu Eirozonas valstu ietvaros, lai sagatavotos ES ekonomikas un finanšu padomes sanāksmēm, formālu dokumentu ierobežotais apjoms radīja nepieciešamību iepriekš veikto pētījumu par Eirogrupas darbību izmantošanai, kur pie centrālajiem avotiem jāmin *Uwe Puetter* seminālais darbs "Eirogrupa" (*The Eurogroup*) [Puetter, 2006]. Parāleli dokumentu analīzei un iepriekš veikto pētījumu ir iekļauta arī ekspertu dziļo interviju metode, kas ļauj pētījumā iekļaut Finanšu ministrijas, kā arī citu iesaistīto aktoru skatījumu uz Eirogrupas un tā prezidenta sagaidāmo ietekmi.

Rezultāti. Pie pētījuma galvenajiem rezultātiem ir pieskaitāms Eirogrupas kā nozīmīga jauna Latvijas eiropeizācijas aģenta potenciālās ietekmes izvērtējums, kas ļauj paredzēt, definēt un sagatavot Latvijas lēmumu pieņēmējus Eiropas Savienības jautājumos gaidāmajām iespējām un papildu pienākumiem pēc Latvijas plānotās iestāšanās Eirozonā. Ņemot vērā, ka pievienošanās process Eiropas Savienībai un dalība tajā ir ļāvusi Latvijai iepazīt lielāko daļu ES institūciju, kas ir veidojušas Latvijas lēmumu pieņēmēju un sabiedrības izpratni par valsts un ES mijiedarbību, kā arī dalības ES radītās iespējas Latvijai ietekmēt procesus konkrētās situācijās arī globālā mērogā, pievienošanās Eirozonai un kļūšana par Eirogrupas dalībnieci Latvijai pavērtu papildu iespējas tieši ietekmēt globāla mēroga nozīmes finanšu pārvaldības mehānismus. Visbeidzot pētījums ļāva iepazīt Eirogrupu no eiropeizācijas teorētiskās pieejas viedokļa un definēt gan grupas, gan arī tās prezidenta formālo juridisko un socializējošo nozīmi Latvijas politiskajos procesos un finanšu sistēmā kopumā.

Secinājumi. Dalība Eirogrupā potenciāli nodrošina ne tikai nepieciešamību piemēroties jauniem tiesību aktiem un normām, kas ir saistošas Eirozonas valstīm un nodrošināt līdzvērtīgu pārstāvību pašās neformālajās Eirogrupas sanāksmēs, bet arī nodrošina politiku, ieredņu un profesionālu izglītošanu un iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā, kam ir ietekme uz globālo monetāro sistēmu un tās regulējumiem. Attiecīgi arī Latvijai tiktu nodrošinātas nebijušas līdzdalības iespējas. Vienlaicīgi gan jāsecina, ka Latvijas nelielā ekonomiskā ietekme un intereses globālajos finanšu tirgos, kā arī neilgā klātbūtne Eirogrupā noteikti liks ieņemt vairāk uzraugošu, nevis proaktīva toņa noteicēja pozīciju. Latvijas gadījumā gan tās līdzšinējā banku sektora vēsture un reģionālā nozīme ļaus dalīties pieredzē un potenciāli būt vērā ņemamam Eirogrupas partnerim. Papildus dalība Eirogrupā ļaus Latvijai efektīvāk sekot līdzi un vadīt ES Ekonomikas un finanšu padomes tikšanās 2015. gada Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē laikā.